

lijck gehouden heeft/so met ordze te geve/als met tegen meer te doen/dat naest God/hem insonderheyt de behoudeninisse van Delfziel toete schyven is. Een Scheeps Capiteyn genaemt Tiaert Tibbes heeft sijnen Daberlant oock eenen goeden dienst gedaen/die om des vozses wille dichtte onder het Fozt was comenliggē. So haest als hyde alarmhoozde/soo liet hy sijn schip een wepnichsken neder waerts dzyben/ende hy streeck met sijn gheschut soo wel ende so bequamelijck langre den Dijk daer de vbandt ober quam/ dat hy der

selfder een groot deel ter weder waerp. Inmers de vbandt siende/dat hy vergeeffschen arbeyt dede/is aff geweken/sonder datmen opt heeft connen weten/hoe veel volck dat hy daer verloze heeft/want op het laetste bzocht hy eenen loosen alarm aen/om sijn doode opte rapen/en mede te nemen. Binnen Delfziel bleve doot Capiteyn Wederspan/ende twaelf Soldaten/ende Coztenoozts Daendzich was soo gewont/dat hy wepnich dagen hier nae van de quetsueren gestozen is.

Het ontset der Stadt

COEVOERDEN

Gheschiet inden jaere 1594.

1594.

Wenlaach op 26 zuggē en 11 Daerstricht

Descriptie van 't Fozt op de Bourgangs.

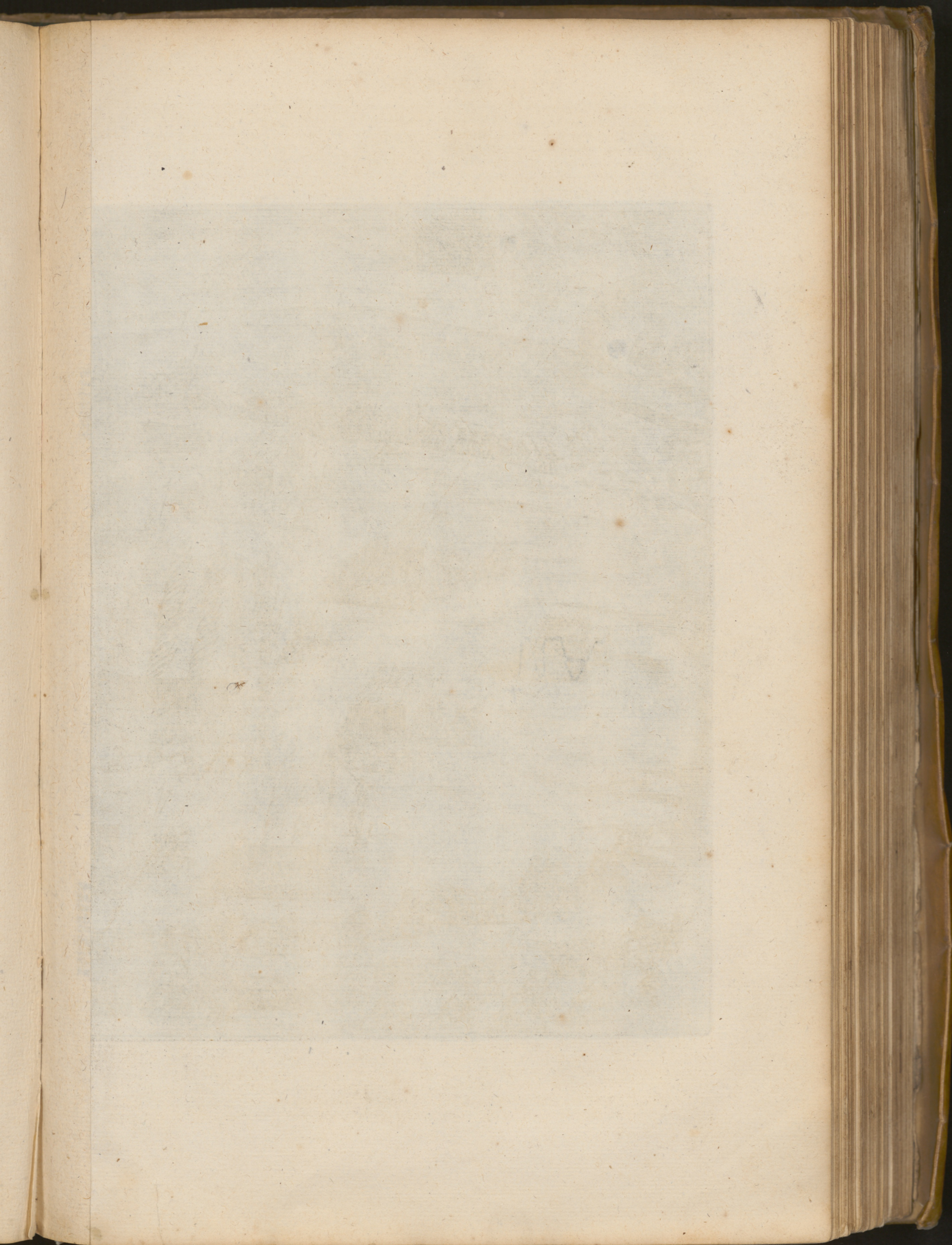
De Stadt Geertruydenberghe verobert/gewonnen/van alle noodtsaekelijckheyt berfozgt/ende op alles goede ordze ghesfelt hebbede/so heeft sijn H. Excellentie/verschepde aenflagen gen op verschepden Steden ende plaetsen gehadt/als onder andere op Brugge, ende Maestricht, de welcke upt misverstandt ende blootherricheyt eeniger Crichs-lieden niet en succedeerde: desghelijck Graeff Willem van Nassau/haest mede in Drieslant sijnen tijdt wel waer genomen/doende den vbandt alle af bzeuck die hy conde/nemende verschepden Fozten ende Schanffen inne/als Gramsberg, Vvedde, &c. gelijck hier vooz gesept is/soeckende alle middelē om Groeningē/so veel alst mogelijcken was te benanwen/Graef Willem siende dat sijn vbandt hem te sterc was/ende dat hy Gotmaersfen ingenomen hadde/treckende nae Verdugo toe/ende vzeesende dat den vbandt ren in bal in Drieslant mochte doen/trock hy ober al sijn volc na de Lecke/en wetēde dat Slochteren, VVinschoten/ende Vvedde, met de cleyne schanffe op de Daert/niet en conden tegen t'geschut langhe weder staen/so sondt hy der waerts alle streg bebel op den hals/de plaetsen niet ober te gheben/vooz dat het grof geschut daer vooz gheplant war ten eynde dat hy mochte tijt gewinnen/tot volkomen opbouwinge van de pzinicipael streckte op de Bourtange. Hetwelcke hy begonnen hadde te maecken/om die van Groeningen te meerder te benanwen/ende alreede soo verre ghebzoacht was/dat men daer vooz geen geschut (om sijn geleghepts wille) vooz bzingen konde. De Wallen waren een spieffe hooge/den gracht rontomme was 80 voeten wijdt ten minsten/vol waters ende seer diep. Het hadde 5 Wolwercken waer van te twee op den vbandt sagen/het Amonitie-hups en de soldaten hutten waren al gemaeckt/ende

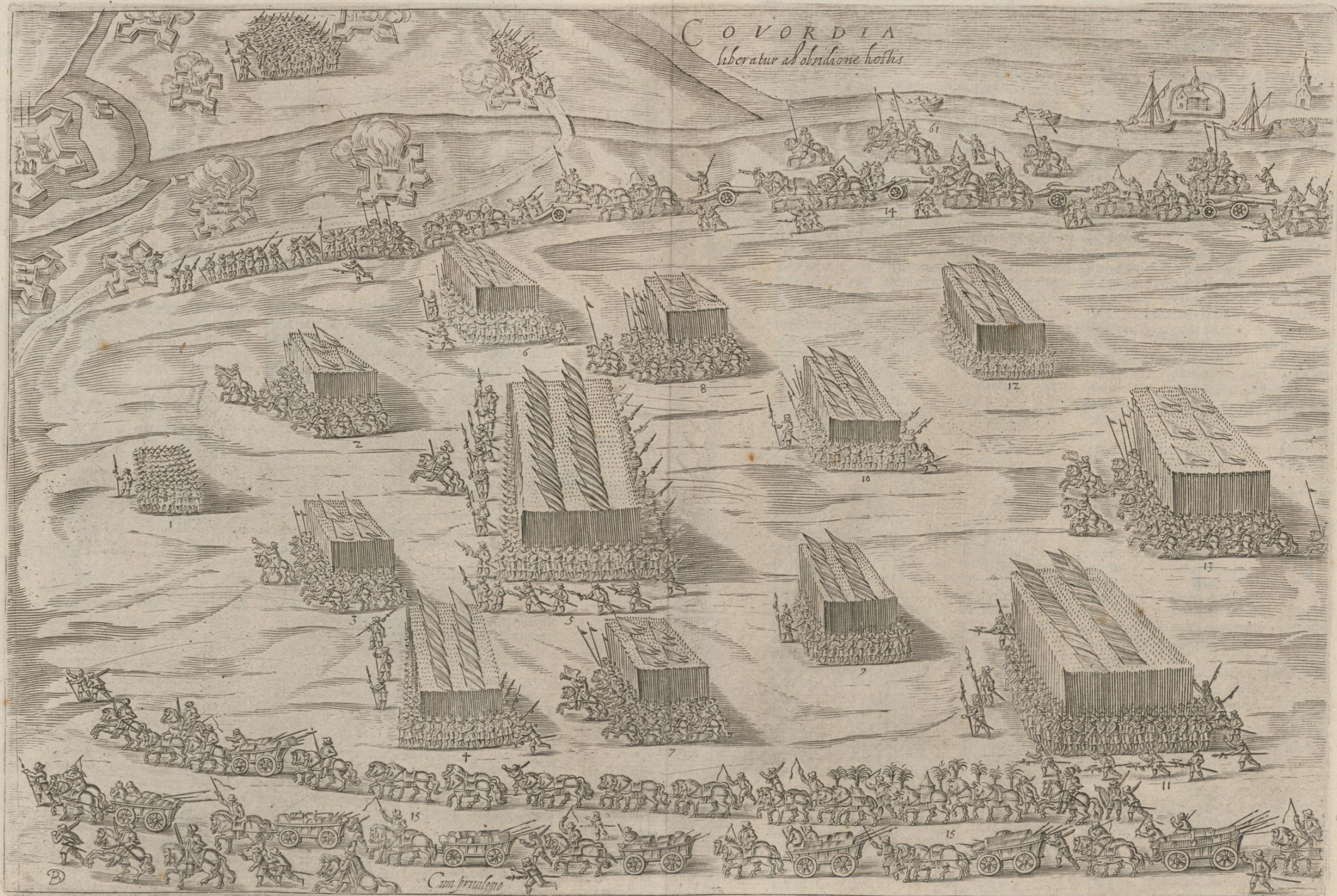
van voozraet besozgt vooz twee Maenden/ende voozts konden sy haer ghebzeck upt Westphalen crjgen/d'welck den vbandt niet beletten konde/of sy moesten meer volck hebben/oste te rugghe trecken dooz het Graefschap van Benthem,ende dat vooz te moechte Graeff VVillem daer en tusschen de plaets beter versien. Daer lagen binnen vijff Daendelen knechten/onder den Gouverneur Gerrit de Jonghe, ende soo sy de sterckte mochten behouden/so twijfelde hy niet van Groeningē metter tijt te dwingen/waeromme Graeff Willem siende dat Verdugo de sterckte te velde was/en noch meer volck onder Graef Harmā vanden Berghe was verwachtende/en dozste hem nergēs bloot geben/maer hiel hem op de teghenweere/om dat hy oock meer volck verachte onder Sire Francoys Veer, met andere/ooch toefegh hebbende ende belofte/so den noot berepschte/dat den H. Mauritz met een Legher hem by comen soude.

Die van Groeningen versochten aen Verdugo/dat hy hem in twee hoopen deelen soude/ende belegeren bepde Krepde ende Welling-Wolder-zijl/om daer mede de victualie van de Bourtange aff te snijden/daer toe sy hem geerne ses dobbel Canons oft Muerbzekerz gesonden hadden: maer hy en vondt. dat niet geraden/bzeesende of Graef Willem mochte op Slochteren trecken/ende hem de passagie tusschen Groeningen aff te snijden/ooch het voozsepde geschut te voeren/becommeren/en als het beleghe soude geleyt zyn/soo soude hy van hem dagelijck bespzingen worden/midts dat Verdugo daer geen peerde Rupters tot wederstant en konde gebzupcken/waeromme hy tegen de sterckte op de Bourtange resolveerde te trecken/alwaer hem eer langentijt de victualie ontbzack/dies moeste hy seer subijtlick op bzecken:uptgevende dat hy wilde op Coevoerden trecken/ende trock tot besijden Groeningen/van daer behendelijck sijnen wech nemende om Graef Willems leger onversiens van achteren te bespzingen/in het beginsel van October/hetwelcke lichtelijck konde gheschiet hebben/hadde een Soldaet

Gerrit de Jonghe Gouverneur in Coevoerde.

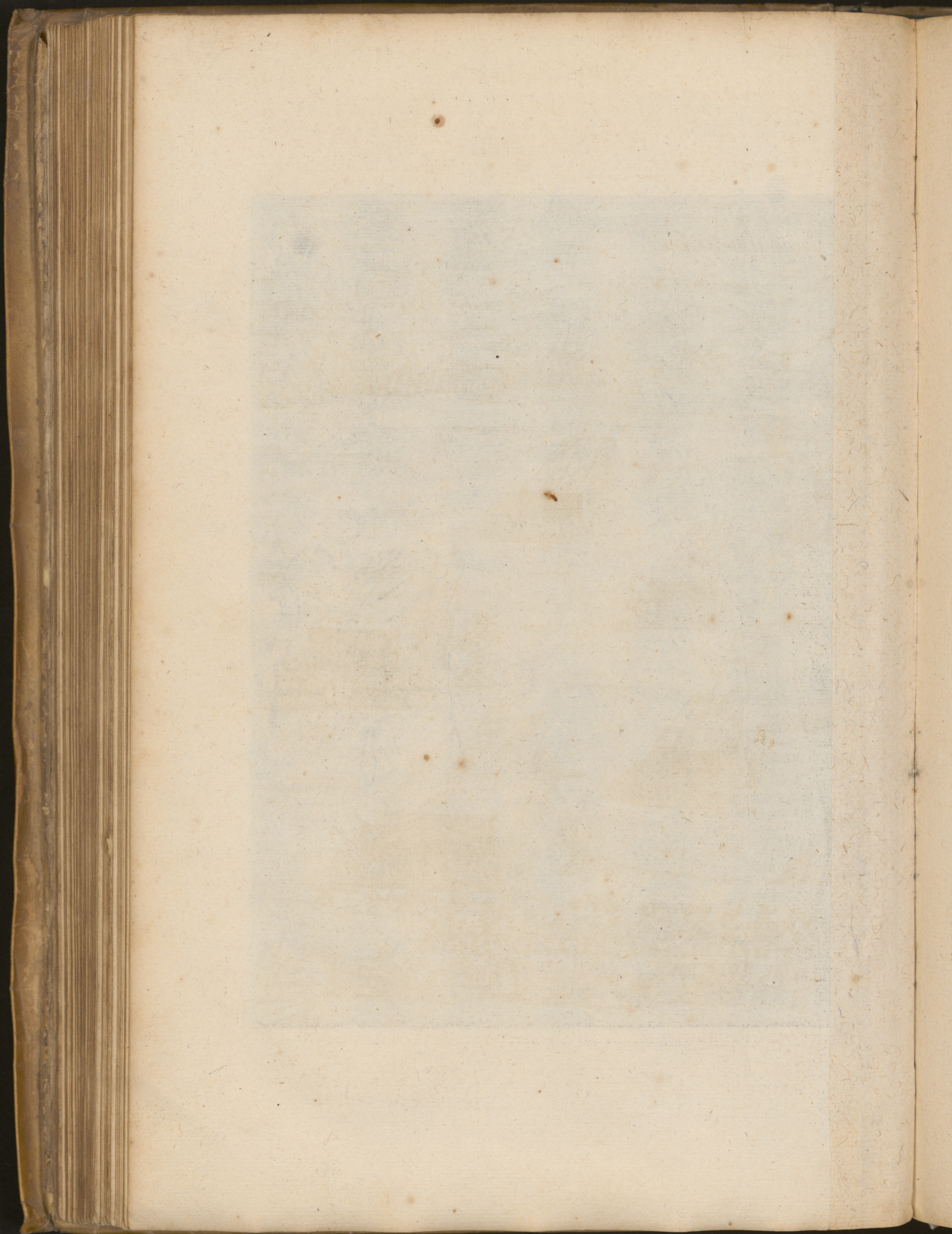
Verdugo treckt van 't beleghe der Bourtange om Graef Willems te slaen van te verghhefs. die

COVORDIA
liberatur ab obstrukone hostis

Cam. bruisino

die een eleyn Schanffe verlaten hadde/daer Verdugo vooz by paffeerde/niet ee alarm ge- maect/waer dooz de Legher op de been ge- comen zijnde/binnen fijn Legher plaetse/die hy dien dagh hadde begonnen te retrenchere/ ende by naest in defentie gebzacht was/hielt den byandt op va hem naerder dan een mus- guet fcheut met fcher mutfelen te comen / het welck duerde ses ofte feben upzen tot den avondt toe: Alle de wijle fochte Verdugo hem uyt te locken tot een Veld-fflach/hem aen alle kanten beproevende. Graeff VVillem en wil- de niet van fijn voozdeel wijcken/fo dat Ver- dugo weder moest aff trecken/ nae Groenin- gen/met groot verlies dooz de langhe fcher- mutfelen: Graeff VVillem verloor een Capite- n/ende eenighe goede Soldaten / Colonel Balfour Schot wert dooz fijnen boet gefcho- ten/ende meer andere gequetft.

Verdugo fiende dat hy niet op Graeff VVil- lems Leger en konde uyt rechten/en dat den winter he nu uyt den velde dzyben soude/mits dat de Boeren uyt de Ommelanden en Dren- te vert rocken waren/ inde sterctenende Ste- den/ dooz dien niet veel bindende te platten Lande/foo tzeck hy op nae Coevoerden /den gewoonlycken wegh/ende by Coevoerden op d'een zijde het landt wat hooge zijnde/foo heeft hy aldaer een stuck groff gefchuts fcheut wijde bytten de sterckte eenē wegh gemaect/ met hozen van gheblochten ryl-hout/ende fandt uytgrabende onder de moeren/daer op leggende/ende op dien wech maecte hy drie ofte 4 Schanffen van des Drossaerts Hups/ Steenwijckx Hups/ende andere/ende hier mede beschoot ende besloot hy beude de we- gen van die van Coevoerden / die alsoo hou- dende belegert: die doen noch vooz sommighe maenden victualie mochten hebben /ende be- zijde daer mede een open passagie vooz die van Groeningen. Maer alsoo de Schanffen bytten ende bochtich waren /ende dat sy met veel volck moesten bewaert wesen/ soo stozve vele van onghemack. Binnen dien Winter wozde gerekent wel 2000 mensche ten minste gestorven te zyn. Verdugo selfs met de reft van fijn volck trock nae Oldenzeel / daer sy merft dooz elende /armoede ende gebzeck ver- liepen/soo wel Ruyteren als voetvolck: Van twee dupsent Lozeynopfen/keerden namaels maer vier hondert weder: Van feben Daen- delen Walen quamen soo luttel daer van/dat sy de daendelen van fchande op pachten ende niet bliegen lieten. Maer Verdugo trock nae Lingen, om een nieuw Regiment knechten te ontmoete/ dat den jongen Hertoch va Saxen ofte Louwenburch opgelicht hadde: Het gar- nifoen van Deuricum met andere verftropde vier Daendelen/naemen den Lieutenant Co- lonel Tiffing gebangen/ende verftoegen daer wel hondert ter plaetsen doodt / de reft die verliepent. Hier en tuffchenschzeben Verdu- go ende Graeff Harmen troost-bzieben aendie van Groeningen/die afghewozpen werden/waer in sy haer baden welgemoet te wesen/ sy waren treckende nae Zabant/om vooz- der hulpe aen Ernestus te verfoecken.

Graeff Willem van Nassau verlost zijnde va fijnen byandt/sondt een deel van fijn volck in haer Garnifoenē/een ander deel lepde hy tot Vis-lic, om den pas van Drieftlandt tegen fje- nen byandt te behouden/ende hy selve fcheep- te hem tot Zoltcamp, met drie dupsent Man

nae Belling-wolder-zijl, om Wedde weder in te nemen/dat sy namen/om het nieu fozt op de Bourtange volkomelijck te befozgen/ende fo schickte hy alles gereet te hebben/ om dien vooz des Winters die van Coevoerden toe- voer te doen. Die van Groeningen dede daer en tuffchen een Conboy nae Verdugos volck vooz Coevoerden: Maer sy werden beset met 500. peerden van Graeff Philips van Nassau/ van fijnen aenflach werde ontdeckt / ende en conde daerom maer omtrent 59 waghens haer afnemen.

Alsoo nu Coevoerden dooz de stercten van Verdugo een tijt lanck benaut was met 3000 Man/ende 1400 peerden/ ende datmen over het Pas hen luttel conde toefenden /soo hebben de Geunieerde Landen in Duptflandt doen aen nemen een Regiment Duptfche knechte/ onder Graeff Everard van Solms, Cousijn germeyn vanden Prince Mauritz, met ooc een deel peerde-volc/sock liet haer de Coningine van Engelandt toe een Regiment Engelschen in haer Landt op te fichten / onder den Ridder Sire Francois Veer/ om ter eerster be- quamer tijt goede oozloge te voeren. Verdugo ende Graeff Herman waren van d'ander zij- de daer tegen tot Buzfel by Ernesto, solicite- rende oock om hulpe ende bystandt. Die van Groeningen selve fonden een gheschenck van silver-werck/ende twintich schoone peerden aen Ernesto/die vande Soldaten vande Ho. Mog. Heeren Staten genomen werden.

Dit aldus gheschiet zijnde/trock den Prin- ce Mauritz met alle fijn peerde-volck/ende 25 Daendelen voetvolck nae Arnhem/om te ont- fangen spne Hebe Graeff Everard van Solms, met het Duptfch Regiment boven berhaelt/ ende eenige Ruyteren: maer haer aencoemste wozde dooz hooge overbloede van waterē en quade wegen seer verachttert/ daerom quamē sy tfschpe aff/ oock hadde Verdugo fijn beste gedaen om die te slaen/als sy omtret de Lip- pe/op een nauwe passagie passerende waren/ hy was van Coevoerden met 11 Coznetten peerde en eenich licht voetvolc derwaerts ge- men/maer hy quam te laet/ alsoo sy eerst ge- paffeeret waren. Als dit volck aenghecomen was omtrent Bffel-oozt/sterck 2600 te voer/ ende 260 peerden/soo werden de byliggende garnifoenē by den Staten beschzeben/om on- trent Zwol te vergaderen/daer den P. Mau- ritz ten lesten toe troc om Coevoerde te gaen ontfetten: welck van Ernesto wel ghesuspec- teert wert/ende dies hadde hy oock volc uyt Zabant derwaerts doen trecken: daerom den P. Mauritz hem geliet gelijk als oft hy wilde haer den pas over den Rhyjn beletten/ ende fo verachteren soo veel als hy conde. Ter wijle boechde hy hem haestelijck by Graeff Willem van Nassau / die alreede vergadert hadde wel 1000 waghnen met allerhande nootduft/ende waren nu sterck wel 10000. voetvolck/ende 2000 goede peerde Ruyteren/ en zyn soo tsamen by een gecoment ot Zwol/ en den 5 Mey in pertinente flach-ozdye daer npt getogen en gecomen tot Daelfsem/en den 6 Mey in ghelijcke ozdye tot Ommen/Ver- dugo haer aencoemste en ozder hebbende doen besichtigten/en heeft niet geraden gebonden de felven te ver wachten/maer den selfden 6. Mey/mette fijne geresolveert fijn beleg en de schanffe by nachte te verlaten /ende is alsoo den seften Mey daer van getrocken sonder trom-

Verdugo makende en sterckende eenen wegh by Coevoerden behloet seifde.

Verdugo volck treet wegh/ vele verloopē/en Louwen- bozchs Re- giment wozt eenfcheels verftroopt.

De Gemis- eerde State die nemen meer volck aen in Duptflant.

Solms comt met veel volck uyt Duptflant.

Coevoerde wozt byden P. Maus ritsonstet

trommel-flag/met al sijn oude Regimenten/ als waren die van Chimay, Arenbergh, Harman en Frederick vanden Berge/ nemende den wegh nae Lingen toe/veel vant volck tusschē weghen verloopende: Waer dooz de Stadt Coeboerden/die omtrent 31 weken belegert

gheweest was ontfet/ ende van alles verlost zijnde: werde die wel verzooght: ende de ingenomen Schanffen wel voorszien ende besett zijnde teghen der Dyanden aenbal/soo is sijn Excellentie veretrocken.

Verclaringhe vande cyferen die inde Figueren gestelt zijn.

1. In deser voeghen marcheerde de Guarde ende het gantsche Leger van sijn Excell. om Coevoerden te ontfetten.
2. Den Oversten Edmont met 4 Cornetten.
3. Den Oversten Kinckij met 4 Cornetten.
4. T'regiment van Graeff Willem van Nassau, sterck 13 Vaendelen.
5. T'regiment vanden Oversten F. Veer sterck 21 Vaendelen.
6. Graef Philips van Nassau met 10 Vaendelen.
7. Rysoir met 5 Cornetten.
8. Wermelo met 3 Cornetten.

9. Het Regiment van Graeff Henric van Nassau sterck 9 Vaendelen.
10. Den Oversten Mureu met 10 Vaendelen.
11. Graeff Everard van Solms met 18 Vaendele Hoohduytschen.
12. Die Heere van Lokeren met 9 Vaendelen.
13. Den Ritmeester Balen met 6 Cornetten.
14. 12 heele Cortauwē, 4 halve en 8 veltstruckē.
15. Den Wagen-burch voerende alderley behoef ende admunitie van oorloch.
16. Aen dese zijde werden t' Leger omringt van de Rivier genaemt de Vecht.

Belegeringhe ende Inneminghe der

Stadt ende Landts van

GROENINGEN,

Gheschiet inden jaere 1594.

1594.

Wat sijn Princeliche Excell. met de hulpe des Alder-hoogsten/ de Stadt Coeboerde ontfettet/ ende van alles voorszien hadde/ende dat Verdugo veretrocken was; soo en heeft hy geen occasien/ende gelegenthedewillē laten passerē/de welke dese Landen ende den Staet der selver souden mogen dienstich wesen. Is daeromme met sijn gantsche Leger getrockē nae t' Landt van Groeningen/ t'welck ghehoemt werdt de Ommelanden. Die mette Stadt een Probintie ende Staet ophem selven alleen is: nochtans met Drieslandt alsoo verknocht/dat het by eenige gehouden werdt vooz Stadt van dese Probintie.

Groeningen is een oude Stadt ende omtrent 377 jaeren vooz Chzisti gheboorte (soo Munsterus sept) van een Troyaen Grunius gebout. Sy heeft van binnen veel vloepende ende staende wateren/eenige van natueren/ander dooz konst gemaect wesende. De Stadt is groot en met vele schoone Hupsen versien. Die by vele treffelijcke rijke Bozgeren bewoont werden. Binnen wepnich jaeren is alhier opgerecht een Academie/ ofte Hooghe Schole/de welke redelicken versien is met

Studenten/soo wel Inlandtsche als Dyeemde. Alsoo de Geunieerde Landen seer veel aen de Stadt ghelegghen was/soo hebben de Ho. Mog. Heeren Staten gheresolueert die te belegeren: achtervolgende dese resolutie soo is sijn Excellentie (als hier boven geseyt is) naer Groeninger-Landt met sijn Leger veretrocken/ende is vooz de Stadt den 20 May gecomen/ heeft die berent ende op gheepscht/ die hem beleefdelycken antwoorden: Sy en waer geen Stadt om haer soo haest over te geven. Daer op heeft hy alle sijn gereschappē uyt de schepen in grooten getaele doen aen Landt leggen/tot het beleggh noodich zijnde/ te weten/menichte van sperren/ delen/ berders/plancken/ende hoorden. Sijn voetbolck waren omtrent 140 Vaendelen/ sijn peerde Ruyteren heeft hy opde aencomsten/tot Suyclaren gelept/welcke passagie bewaert zijnde/en conde hem niemandt lichtelick van sijn beleggh aff drijben.

Graeff Willem van Nassau heeft den lesten May 8 vaendelen Driesen teghen de schanffe van Auwaerde-zijl gefonden / daer Capiteyn Prenger in was/met 120 Man/overmits dese schans opten rechten pas lach/om den toevoer int leger uyt Drieslant komende te verhinderen: Graeff Willem dede die op eppschē/maer Prenger antwoorde/ dat hy t'gheschut verwachten woude/daerbysseggend e/ icwil het waghen als een Mepken van vijftien jaeren

Den 21. s' Mauritz
laet leggher
vooz Groe-
ningen den
20 s' May.

u
derzijl inges-
nommen den
12 s' May.